

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/30/2017
Identifikačné číslo spisu:	1108226221
Dátum vydania rozhodnutia:	25.10.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Ladislav Górász
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1108226221.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu R., bývajúceho v Z., zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Vačekom, so sídlom v Bratislave, Vázovova 9/A, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 16 C 134/2008, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 21. júna 2016 sp. zn. 14 Co 34/2015, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 21. júna 2016 sp. zn. 14 Co 34/2015 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (súd prvej inštancie), konajúci o žalobe, ktorou žalobca požadoval, aby súd rozhodol o splnení povinnosti žalovanou (v mene ktorej v tom čase konalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky) nahradiť mu škodu a nemajetkovú ujmu podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“), rozsudkom z 29. marca 2010 č. k. 16 C 134/2008-122 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 553,47 € a vo zvyšku žalobu (ktorou sa žalobca domáhal aj náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 53 110,27 €) zamietol.

2. Krajský súd v Bratislave (odvolací súd), konajúci o odvolaniach sporových strán, rozsudkom z 28. júna 2011 sp. zn. 7 Co 191/2010 rozsudok súdu prvej inštancie v častiach, ktorými bola žalobcovi priznaná náhrada „majetkovej ujmy“ vo výške 553,47 € a bola zamietnutá žaloba v časti týkajúcej sa náhrady „majetkovej ujmy“ vo výške 11 099,78 €, potvrdil a v časti, ktorou bola zamietnutá žaloba o zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy, zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 53 110,27 €.

3. Tento rozsudok odvolacieho súdu bol v dovolaní žalovanej napadnutej časti (o náhrade nemajetkovej ujmy) zrušený uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (dovolací súd) z 12. decembra 2012 sp. zn. 7 Cdo 145/2011 a vec bola vrátená v rozsahu zrušenia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Odvolací súd novým rozsudkom zo 14. mája 2013 sp. zn. 14 Co 85/2013 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy tak, že žalovanej opäť uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 53 110,27 €.

5. Uvedený rozsudok odvolacieho súdu bol znova zrušený uznesením dovolacieho súdu z 18. novembra 2014 sp. zn. 7 Cdo 180/2013 a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

6. Odvolací súd naostatok rozsudkom z 21. júna 2016 sp. zn. 14 Co 34/2015 rozsudok súdu prvej inštancie v zamietajúcej časti, týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy, opätovne zmenil tak, že žalovanej (v mene ktorej v zmysle § 4 ods. 1 písm. f/ zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 412/2012 Z.z. už konala Generálna prokuratúra Slovenskej republiky) uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 53 110,27 €. V dôvodoch svojho rozhodnutia, zaoberajúc sa aj zistením, že žalovaná (v mene ktorej v tom čase ešte konalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky) na základe právoplatného a vykonateľného rozsudku odvolacieho súdu z 28. júna 2011 sp. zn. 7 Co 191/2010 zaplatila žalobcovi sumu 53 110,27 €, uviedol: „Keďže odvolací súd predchádzajúcim rozsudkom priznanú náhradu nemajetkovej ujmy považoval vzhľadom na závažnosť utrpenej ujmy a okolností, za ktorých k nej došlo za primeranú, žalobcovi opätovne priznal náhradu nemajetkovej ujmy v rovnakej výške, t. j. 53 110,27 eur. V tejto súvislosti poukazuje aj na skutočnosť, že Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky už žalobcovi vyplatilo celú uvedenú sumu hneď po prvom rozsudku odvolacieho súdu z 28.06.2011“.

7. Žalovaná, v mene ktorej koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (ďalej len „dovolateľ“) podala proti rozsudku odvolacieho súdu 14. novembra 2016 dovolanie dôvodiac, že spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, ktorá vada spočíva v tom, že odvolací súd nezohľadnil, že náhrada nemajetkovej ujmy bola žalobcovi už v plnom rozsahu zaplatená. Prípustnosť dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) tvrdiac, že „neexistuje rozhodnutie dovolacieho súdu, ktoré by v konaniach o náhradu škody a nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z.z. zaväzovalo štát k tomu, aby dvakrát plnil - pretože v takýchto konaniach je žalovaný iba jeden - štát, Slovenská republika“. Navrhla napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie „s tým, že v tejto veci za súčasného stavu nie je možné rozhodnúť o odvolaní žalobcu inak, než rozsudok Okresného súdu Bratislava I z 29.3.2010 č. k. 16 C 134/2008-122 potvrdiť v celej zamietajúcej časti, pretože náhrada nemajetkovej ujmy bola už žalobcovi Slovenskou republikou zaplatená“.

8. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie žalovanej odmietnuť podľa § 447 písm. f/ CSP, resp. zamietnuť podľa § 448 CSP. Uviedol okrem iného, že po zrušení rozsudku odvolacieho súdu, na základe ktorého bolo plnené a teda po odpadnutí právneho titulu, na základe ktorého bolo plnené, sa žalobou už nedomáha „opätovného plnenia zo strany GP SR, len konštatovania, že poskytnuté plnenie bolo dôvodné v celom rozsahu“. Tvrdí, že ak by mu súd nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nepriznal, „dostal by sa do pozície bezdôvodného obohatenia voči žalovanej (bez ohľadu na to, či je zastúpená MV SR alebo GP SR)“. Dodal, že otázka, či odvolací súd prihliadol alebo neprihliadol na to, že plnenie už bolo poskytnuté, nie je otázkou právnou, „ale len zisťovaním skutkového stavu“.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana (v jej mene konajúci orgán štátu), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že napadnutý rozsudok treba zrušiť.

10. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

12. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. V prípade dovolania, prípustnosť ktorého vyvodzuje dovolateľ z § 421 CSP, má viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam. Závery o (ne)prípustnosti dovolania prijíma dovolací súd na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky. K tomu sa poznamenáva, že žalovaná síce označila v dovolaní (bez ďalšej konkretizácie) aj ustanovenie „§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP“, túto zjavnú vadu dovolania (spočívajúcu v logickom rozpore dvoch navzájom sa vylučujúcich dôvodov prípustnosti dovolania) ale dovolací súd nepovažuje za právne významnú z hľadiska prípustnosti jej dovolania. Z hľadiska prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku žalovanej podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP v spojení s § 438 ods. 1 CSP), v ktorom odôvodňuje prípustnosť svojho dovolania len podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (str. 6-7 dovolania), považoval preto dovolací súd za významný len dôvod prípustnosti podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, ktorý je podľa jeho názoru vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

13. Všetky dôvody prípustnosti dovolania vymenované v ustanovení § 421 ods. 1 CSP sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna (v ďalšom texte len „právna otázka“). Dovolací súd nepovažuje za opodstatnenú námietku žalobcu, že v dovolaní akcentovaná otázka nie je otázkou právnou, „ale len zisťovaním skutkového stavu“. Má za to, že otázka hmotnoprávnych a procesnoprávnych následkov splnenia povinnosti na základe rozhodnutia súdu, ktoré bolo neskôr zrušené, je otázkou právnou.

14. Podľa odvolacieho súdu žalovaná tvrdí prípustnosť a dôvodnosť svojho dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP opodstatnene.

15. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že rozhodnutie odvolacieho súdu o zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie o časti žaloby týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy záviselo, okrem iného, aj od v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu dosiaľ neriešenej otázky, či pri rozhodovaní o žalobe o splnení povinnosti plniť náhradu nemajetkovej ujmy mala či nemala byť zohľadnená skutočnosť, že na základe právoplatného a vykonateľného rozsudku odvolacieho súdu z 28. júna 2011 sp. zn. 7 Co 191/2010, ktorý bol ale zrušený uznesením odvolacieho súdu z 12. decembra 2012 sp. zn. 7 Cdo 145/2011, žalovaná (v mene ktorej vtedy konalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky) 19. augusta 2011 zaplatila žalobcovi sumu 53 110,27 €, o zaplatenie ktorej sa žalobca domáhal aj v ďalšom konaní, pre ktoré bola vec vrátená dovolacím súdom (podľa odvolacieho súdu nemá oporu v spise tvrdenie žalobcu, že „sa nedomáha opätovného plnenia zo strany GP SR, len konštatovania, že poskytnuté plnenie bolo dôvodné v celom rozsahu“.). Z výroku a odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že dovolací súd súhlasnému tvrdeniu strán sporu, že suma 53 110,27 € bola už žalobcovi zaplatená nepriznal žiadny význam pre svoje rozhodnutie o žalobe o splnení povinnosti žalovanou zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 53 110,27 €.

16. Podľa § 154 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), účinného v čase vyhlásenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, pre rozsudok

je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia (viazanosť súdu stavom v čase vyhlásenia rozsudku obdobne upravuje aj ustanovenie § 217 ods. 1 CSP, poznámka dovolacieho súdu).

17. Pravidlo obsiahnuté v citovanom ustanovení určuje, že súd rozhoduje na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov alebo na základe nesporných skutočností tvrdených účastníkmi konania, ak o ich pravdivosti nemá súd dôvodné a závažné pochybnosti v čase vyhlásenia jeho rozhodnutia. To znamená, že súd pri rozhodovaní veci nemôže brať do úvahy skutočnosti, ktoré nastali v minulosti, avšak v čase vyhlásenia rozhodnutia už netrvajú, ako ani predvídať skutočnosti, ktoré v čase vyhlásenia ešte nenastali (s výnimkou pravidla obsiahnutého v ods. 2 tohto ustanovenia). Skutkový stav v čase vyhlásenia rozhodnutia je pre súd záväzný a rozhodujúci v sporových i nesporných konaniach v prípadoch, keď sa rozhoduje konštitutívne alebo deklaratórne. Pravda, odvolací súd preskúmava zákonnosť rozhodnutí súdu nižšieho stupňa podľa stavu, ktorý tu bol v čase rozhodovania súdu prvej inštancie. Aj odvolací súd však musí rešpektovať zásadu viazanosti súdu stavom v čase vyhlásenia rozsudku (§ 211 ods. 2 O.s.p.). Musí teda zohľadniť všetky skutočnosti významné pre rozhodnutie, ku ktorým došlo od vyhlásenia rozhodnutia súdu prvej inštancie.

18. Ak teda v preskúmvanej veci žalovaná (z hľadiska posúdenia veci nie je významné, ktorý orgán štátu konal a plnil v jej mene) na základe právoplatného a vykonateľného rozsudku súdu, ktorý bol následne zrušený, zaplatila žalobcovi prisúdenú čiastku, bolo potrebné uvedenú skutočnosť zohľadniť pri novom prejednaní veci. Ak bola uplatňovaná pohľadávka vo výške 53 110,27 € už uhradená, mal odvolací súd, vychádzajúc zo stavu existujúceho v čase vyhlásenia jeho rozsudku (§ 154 ods. 1 O.s.p.) žalobu zamietnuť, a to aj vtedy ak dospel k záveru, že nárok je opodstatnený. Odvolací súd tým, že v rozpore s vyššie uvedeným priznal svojim novým rozsudkom žalobcovi právo na zaplatenie pohľadávky, ktorá už bola uhradená, založil tým neprípustne exekučný titul na jeho opätovné vymáhanie.

19. Pre podobnosť právnych úprav možno uviesť, že rovnako riešil otázku následkov splnenia povinnosti uloženej právoplatným a vykonateľným rozsudkom, ktorý bol následne zrušený v opravnom konaní aj Najvyšší súd Českej republiky v rozsudku zo 6. augusta 2013 sp. zn. 28 Cdo 661/2013.

20. Na tomto závere podľa dovolacieho súdu nič nemení námietka žalobcu vo vyjadrení k dovolaniu, že ak by mu súd nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nepriznal, „dostal by sa do pozície bezdôvodného obohatenia voči žalovanej (bez ohľadu na to, či je zastúpená MV SR alebo GP SR)“. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na závery prijaté v uznesení z 9. apríla 2014 sp. zn. 7 Cdo 85/2013. O bezdôvodné obohatenie na strane žalobcu by podľa jeho názoru išlo len vtedy, ak by bolo plnené na základe právoplatného rozhodnutia súdu, ktoré nezodpovedalo skutočným hmotnoprávnym pomerom strán, teda ak by právny dôvod plnenia nemal oporu v hmotnom práve (k tomu pozri aj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 9. februára 2017 sp. zn. II.ÚS 18/2016).

21. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalovanej je nielen prípustné, ale tiež dôvodné, lebo spočíva v nesprávnom právnom posúdení (§ 432 ods. 1 CSP).

22. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.